Image not found or type unknown

Meclis Dünyadaki Seçim Sistemlerini Araştırdı

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığının, dünyada parlamento seçimlerinde kullanılan seçim sistemlerine ilişkin çalışmasında, 233 ülke veya bölgede uygulanan seçim sistemleri, avantajları ve dezavantajları incelendi. - *08.10.2020*

TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı, 233 ülke veya bölgede uygulanan tüm seçim sistemlerini, avantajları ve dezavantajlarıyla ele alan bir çalışma yaptı.

“Dünyada Seçim Sistemleri” başlıklı eserde, temsili demokrasinin temelinde yer alan seçim olgusunun, seçim sistemi başta olmak üzere, seçimlerin yönetimi ve denetimine kadar uzanan kompleks bir yapı ve süreç olduğuna işaret edildi.

Çalışmada, “seçim sistemi”, seçimlerde kullanılan oyların, seçilecek kişileri ne şekilde belirleyeceğini ifade eden kurallar bütünü olarak tanımlandı.

Dünyada parlamento seçimleri için yapılan ve genel seçimler olarak da adlandırılan seçimlerde kullanılan sistemler incelenerek çift meclisli parlamentolarda, yalnızca parlamentonun alt kanadı ya da birinci meclis olarak adlandırılan temsilciler meclisi üyelerinin belirlendiği seçimler ele alındı. Senato veya üst kamara olarak adlandırılan ikinci meclislerin, üyeleri genel oy dışında farklı seçilme yöntemleriyle belirlenebildiğinden inceleme dışında tutuldu.

4 başlıkta inceleme
Seçim sistemleri, “çoğunluk sistemleri”, “nispi temsil sistemleri”, “karma sistemler” ve “diğer sistemler” olmak üzere dört ana başlıkta masaya yatırıldı.

Çoğunluk sistemleri içinde tek isimli (dar bölge) tek turlu sistem, iki turlu sistem, serbest listeli çoğunluk sistemi, kapalı listeli çoğunluk sistemi, alternatifli oy sisteminin; nispi temsil sistemleri arasında listeli nispi temsil sistemi ve devredilebilir tek oy sisteminin; karma sistemler içinde karma üyeli orantılı sistem ve paralel sistemin; son

olarak diğer seçim sistemleri arasında devredilemez tek oy sistemi, sınırlı oy sistemi ile borda sayımı sisteminin yer aldığı belirtildi.
Seçim sistemlerinin ağırlıklı olarak teorik düzeyde açıklandığı ve avantajları ile dezavantajlarının örneklerle ele alındığı çalışmada ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, İsveç, İtalya ve Japonya'daki seçim sistemleri, ilgili sistemlerin altında özel olarak ayrıntılı şekilde incelendi.

Çalışmada, tek tek hangi ülkede/bölgede hangi seçim sisteminin uygulandığı ile bu sistemlerin dünya üzerindeki yaygınlığını gösteren sayı ve oranlara ilişkin bilgiler, tablolar halinde sunuldu.

Araştırmada yer alan 233 ülke veya bölgede en yaygın kullanılan sistemlerin, yüzde 36,1'le listeli nispi temsil sistemi, yüzde 22,7'yle tek isimli (dar bölge) tek turlu sistem, yüzde 13,7'yle paralel sistem, yüzde 8,6'yla iki turlu sistem ve yüzde 3,9'la karma üyeli orantılı sistem olduğu ortaya koyuldu.
Seçim çevrelerinin büyüklüğü, seçim çevresi başına düşen sandalye sayısı, seçim barajı, seçim ittifakı, seçim çevresi düzeyinde nispi temsil hesaplama yöntemleri gibi seçim sistemini etkileyen önemli konular “Nispi Temsile İlişkin Hususlar” başlığı altında ele alındı.

Çalışmada ayrıca ilave bilgi verilmesi amacıyla seçim sistemlerinin maliyet ve karmaşıklıkları, farklı hükümet sistemine sahip ülkelerde hangi seçim sistemlerinin uygulandığı ve çeşitli ülkelerde uygulanan seçim barajı oranlarına ilişkin bilgeler tablolar halinde aktarıldı.

“Ufuk açıcı bir kaynak”
TBMM Başkanı Mustafa Şentop, eserin önsözünde, günümüz modern toplumlarında karar alma süreçlerinin demokratik meşruiyetini sağlayan en temel mekanizmanın parlamento üyelerinin belirlendiği genel seçimler olduğunu belirtti.

Vatandaşların iradelerinin seçimlerde kullandıkları oylar vasıtasıyla temsile dönüştürülmesine ilişkin usul ve yöntemlerin ise seçim sistemi olarak adlandırıldığına işaret eden Şentop, alternatif seçim sistemleri arasından ülke ve toplum için en ideal olanının belirlenmesinin, demokratik devletler tarafından karara bağlanması gereken hayati konulardan birini ifade ettiğini kaydetti.

Eserin, bu kapsamda seçim sistemleri konusunda dünya ölçeğinde geniş bir bakış imkanı sunduğuna dikkati çeken Şentop, eserde, alternatif seçim sistemlerine ilişkin teorik çerçevenin açık ve anlaşılır bir sistematikle verildiğini vurguladı.

Çalışmada, dünyada yaygın kullanılan seçim sistemlerinin anlatıldığı bölümlerdeki örnek ülke incelemeleriyle seçim sistemlerinin nasıl uygulandığının somut hale getirildiğine işaret eden Şentop, seçim sistemlerinin her birinin kendi içindeki

uygulama farklılıklarıyla birlikte yer almasının, bu sistemlerin daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacağını belirtti.

Şentop, eserin sonunda yer alan seçim sistemlerine dair detaylı istatistiki tablo ve bilgilerin de dünyada uygulanan seçim sistemlerinin bir arada görülmesine ve ayrıntılı bir karşılaştırma yapılmasına imkan tanıdığını ifade ederek şunları kaydetti:

“Seçim sistemi konusu ülkemizde de kimi zaman çeşitli tartışmalara yol açmakta ve kamuoyunda birbirinden farklı hatta bazen birbirleriyle çelişen görüşlerin öne sürüldüğü bir alan oluşturmaktadır. Bu kapsamda eserde çizilen teorik çerçevenin ve detaylandırılan yabancı ülke uygulamalarının, ülkemizde seçim sistemi konusunda gerçekleştirilen tartışmalarda ufuk açıcı bir kaynak olma potansiyeli taşıdığını düşünüyorum. Bu vesileyle başta Araştırma Hizmetleri Başkanlığı çalışanları olmak üzere, genel seçimlerde uygulanan seçim sistemlerine dair referans kitap niteliği taşıyacak bu çalışmanın hazırlanmasında ve basımında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. Eserin başta demokrasimizin kalbi olan TBMM bünyesindekiler olmak üzere konu hakkında yapılacak tüm tartışma ve çalışmalarda faydalı olmasını temenni ediyorum.”

Telefon: +90 (312) 473 84 23
E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr
Adres: Çetin Emeç Bulvari Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA